

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

«Економічне управління підприємством»

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

05 Соціальні та поведінкові науки
051 «Економіка»
другий магістерський
Економіка бізнесу

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

обов'язкова
українська

Завідувач кафедри економіки підприємства
та організації бізнесу

Тетяна ВЛАСЕНКО

Харків
2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри економіки підприємства та організації бізнесу
Протокол № 2 від 01.09.2022 р.

Розробники:

Дмитро ШИЯН, д.е.н., проф. кафедри економіки підприємства та організації бізнесу

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Мінливість умов зовнішнього середовища, швидка гнучка переорієнтація виробництва і збуту, динаміка і різноманітність цих та інших факторів, вимог до діяльності підприємств проявляються інтегрально і вимагають побудови системи управління підприємством, адекватної змінам, що відбуваються. Особливе місце саме економічного управління підприємством в ринковій економіці обумовлено тим, що саме воно повинно забезпечувати пов'язаність та інтеграцію економічних процесів на підприємстві. Економічне управління підприємством - це напрям менеджменту, що забезпечує досягнення тактичних і стратегічних цілей підприємства на основі економічного та фінансового планування і контролю і регулювання внутрішніх і зовнішніх економічних відносин.

Навчальна дисципліна "Економічне управління підприємством" є обов'язковою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців другого (магістерського) освітнього рівня спеціальності 051 "Економіка", освітньої програми "Економіка бізнесу" для всіх форм навчання.

Мета навчальної дисципліни: викладання даної дисципліни є формування у студентів знань про закономірності змін економічних параметрів діяльності підприємства, умінь і навичок застосування методів та інструментарію для обґрунтування економічно ефективних управлінських рішень.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1М
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	Екзамен

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Стратегічне управління	Виконання магістерської дипломної роботи
Бізнес діагностика	

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Результати навчання	Компетентності
РН1. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем	ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
	ЗК6. Здатність розробляти та управляти проектами
	СК3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки
	СК4. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження
	СК6. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси
РН3. Вільно спілкуватися з професійних та наукових питань державною та іноземною мовами усно і письмово	СК7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання

PH7. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень	ЗК6. Здатність розробляти та управляти проектами
	ЗК8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні
	СК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим компетентності управлінських рішень
	СК3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки
	СК4. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження
	СК7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання
PH9. Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень	ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)
	ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
	СК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим компетентності управлінських рішень
	СК4. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження
	СК7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання
	СК10. Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем
PH10. Застосовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення у соціально-економічних дослідженнях та в управлінні соціально-економічними системами	СК3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки
	СК10. Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем
PH11. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів	ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)
	СК6. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси
PH12. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики	ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
	СК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим компетентності управлінських рішень
	СК3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки
	СК5. Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку
	СК7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання
	СК10. Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем

PH14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем	СК5. Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку
	СК6. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси
	СК8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень
PH15. Організовувати розробку та реалізацію соціально-економічних проектів із врахуванням інформаційного, методичного, матеріального, фінансового та кадрового забезпечення	СК6. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Системна характеристика економічного управління підприємством

Тема 1. Введення в дисципліну “Економічне управління підприємством”

1.1. Економічне управління підприємством як найважливіша складова управління сучасним підприємством.

Ускладнення управління підприємством в умовах ринкової економіки і необхідність посилення його економічної складової. Структуризація різновидів управління за економічною природою об'єктів; місце управління підприємством в економічній системі національної економіки. Сутність економічного управління, його задачі.

1.2. Предмет і завдання курсу.

Предмет, мета і завдання курсу, його позиція в комплексі дисциплін економічного та управлінського циклу. Зміст курсу та його логіко-структурна побудова. Форми організації навчального процесу.

1.3. Методичне та бібліографічне забезпечення курсу.

Особливості поєднання теоретичної і практичної складових та їхнє відображення у методичних матеріалах щодо опанування дисципліною. Простий (основний) та розгалужений бібліографічний опис джерел у форматі курсу.

Тема 2. Системна характеристика економічного управління підприємством

2.1. Економічне управління як процес.

Загальні процедури економічного управління: інформаційна, економічна та організаційно-планова. Взаємозв'язок процедур та відмітності в методах їх проведення. Основні режими економічного управління: режим контролю, режим пошуку і обґрунтування нових рішень, режим антикризового управління; особливості постановки управлінських задач у кожному з них.

2.2. Технологія розв'язання задач управління випуском продукції.

Методи і моделі виявлення внутрішніх взаємозв'язків кількісних параметрів випуску кожного з різновидів продукції та їх впливу на економічну ефективність виробництва. Моделі збалансування обсягів випуску різновидів продукції за наявних можливостей. Визначення найбільш вигідної для підприємства кооперації і спеціалізації виробництва продукції.

2.3. Методи обґрунтування досягнення заданого рівня економічної ефективності функціонування підприємства.

Виявлення і обґрунтування наявних резервів підвищення ефективності виробничої діяльності підприємства. Визначення обсягу випуску продукції за кожною з номенклатурних позицій, за яких досягається безбитковість і необхідна прибутковість. Обґрунтування доцільного співвідношення постійних і змінних витрат в собівартості виробів. Вибір оптимального варіанту техніко-технологічної оснащеності виробництва.

2.4. Моделі і методи розв'язання задач досягнення стійкої ринкової позиції підприємства.

Моделі ціноутворення продукції з урахуванням особливостей ринкових ситуацій. Обґрунтування проведення цільової конкуренції. Діагностування інтеграційних можливостей, участі в альянсах, кластерах, франчайзингу, оцінка необхідності диверсифікації.

2.5. Технології виявлення внутрішньосистемних проблем і економічні способи їх розв'язання.

Методи аналізу бізнес-процесів підприємства та способи їх реінжинірингу за критерієм економічної раціональності. Встановлення параметрів нормального та кризового станів підприємства. Моделі діагностування банкрутства підприємства.

Тема 3. Управління грошовими потоками підприємства

3.1. Принципи управління грошовими коштами підприємства.

Роль і відповідальність учасників бюджетного процесу у формуванні, аналізі і корегуванні бюджету руху грошових коштів і розрахункового балансу. Інформаційна база формування планового і фактичного бюджету руху грошових коштів.

3.2. Формування, аналіз і контроль бюджету руху грошових коштів.

Бюджет руху грошових коштів: призначення, формат, взаємозв'язок з іншими бюджетами. Сутнісна характеристика бюджету руху грошових коштів (БРГК). Регламент формування, аналізу виконання, корегування бюджету руху грошових коштів. Загальна характеристика процесу контролю виконання статичного бюджету руху грошових коштів. Управлінські аспекти оптимізації грошових потоків підприємства. Прогнозування динамічних рядів грошових потоків з допомогою авторегресійної ковзної середньої (ARIMA) з використанням програмного продукту Statistica.

3.3. Прогнозування розрахункового балансу підприємства.

Мета і завдання формування розрахункового балансу. Формат розрахункового балансу. Характеристика основних цільових показників у розрахунковому балансі. Особливості складання розділів активу і пасиву розрахункового балансу. Аналіз руху оборотних активів підприємства. Аналіз впливу результатів операційної, фінансової і інвестиційної діяльності підприємства на вартість капіталу підприємства.

Змістовий модуль 2. Фінансове управління підприємством

Тема 4. Фінансова діагностика підприємства

4.1. Зміст та інформаційна база проведення фінансової діагностики.

Система фінансової і не фінансової інформації у річній звітності підприємств за міжнародними стандартами. Взаємозв'язок стратегічних і фінансових цілей підприємства. Користувачі результатів фінансової діагностики та принципи їх вимоги до її. Інформаційна база проведення фінансової діагностики. Склад, характеристика та зміст фінансової звітності. Управлінська звітність підприємства. Принципи побудови системи фінансової і управлінської звітності для проведення фінансової діагностики підприємства.

4.2. Аналіз фінансових звітів підприємства.

Вертикальний і горизонтальний аналіз балансу: мета і принципи застосування. Аналіз динаміки і структури активів і пасивів підприємства. Аналіз звіту про прибутки (збитки) підприємства. Аналіз звіту про рух грошових коштів. Інформаційні джерела для проведення

бенчмаркінгу фінансового стану підприємства. Використання функцій Excel для автоматизації обробки фінансових звітів.

4.3. Система фінансових показників підприємства.

Показники рентабельності, ліквідності, обіговості: методика розрахунку, чинники впливу на величину і динаміку. Інтегральні фінансові показники діяльності підприємства: види, підходи до розрахунку, умови застосування. Економічна додана вартість підприємства: інформаційна база і методика розрахунку. Управлінські рішення щодо оптимізації фінансових показників підприємства.

Тема 5. Управління чистим оборотним капіталом

5.1. Управління величиною і структурою оборотних активів.

Склад і структура оборотних активів та робочого капіталу підприємства. Співвідношення складових оборотних активів. Класифікація оборотних активів за часом використання. Планування і аналіз величини і структури оборотних активів підприємства. Стратегічні та операційні управлінські аспекти формування та оптимізації складових оборотних активів.

5.2. Управління запасами підприємства.

Товарні запаси підприємства та їх класифікація. Методики аналізу товарних запасів. Методика розрахунку раціональної величини і чинники впливу. Вплив закупівельної і збутової політики підприємства на величину запасів на підприємстві. Методи оптимізації рівня запасів підприємства.

5.3. Управління дебіторською заборгованістю підприємства.

Види дебіторської заборгованості та умови її появи. Кредитна політика підприємства та її вплив на величину і структуру дебіторської заборгованості. Планування, аналіз і контроль дебіторської заборгованості. Зони повноважень і відповідальності менеджменту за величину дебіторської заборгованості. Політика стягнення дебіторської заборгованості. Обґрунтування управлінських рішень щодо регулювання ліквідності підприємства.

5.4. Фінансування оборотних активів.

Джерела короткострокового і довгострокового фінансування оборотних активів. Вартість і доступність джерел фінансування оборотних активів. Структура зобов'язань і рішення по управлінню оборотними активами. Вплив управлінських рішень щодо вибору джерел фінансування на платоспроможність і ліквідність підприємства. Факторинг дебіторської заборгованості та його використання у практиці українських підприємств. Стратегії фінансування оборотних активів підприємства: консервативна, ідеальна, агресивна, компромісні моделі.

5.5. Система бюджетування на підприємстві.

Складові системи бюджетування: методи та інструменти фінансового управління, формати бюджетів організації та принципи взаємозалежності і консолідації показників, структурна ієрархія об'єктів бюджетування, регламент формування бюджетів, система цільових показників діяльності організації, автоматизація розрахунків. Взаємообумовленність складових системи бюджетування.

Тема 6. Стратегічне і операційне управління фінансуванням діяльності підприємства

6.1. Джерела фінансування підприємства.

Класифікація джерел фінансування підприємства та її призначення. Методи фінансування підприємства. Поняття капіталу підприємства та його вартості з управлінських позицій. Вплив галузевих і ринкових умов функціонування підприємства та величину і склад джерел фінансування підприємства. Тенденції формування капіталу українських підприємств. Критерії вибору джерел фінансування підприємством.

6.2. Принципи формування структури капіталу підприємства.

Структура капіталу підприємства та економічний зміст його складових. Вартість капіталу підприємства та його складових. Методичні підходи до оцінки позичкового і власного капіталу. Середньозважена і гранична вартість капіталу та їх використання у прийнятті інвестиційних і управлінських рішеннях. Стратегічні рішення щодо формування капіталу підприємства. Можливості та умови збільшення власного капіталу підприємства, використання залученого капіталу.

6.3. Моделювання структури капіталу.

Теорії структури капіталу Теорія структури капіталу Модільяні-Мільнера. Вплив асиметричної інформації ринку на структуру капіталу. Вплив системи оподаткування і розвитку фондового ринку на прийняття рішень щодо структури капіталу. Фінансовий леверидж та управлінські рішення щодо вибору структури капіталу. Оптимізація структури капіталу з використанням модулю «Пошук рішення» в Excel.

6.4. Дивідендна політика як елемент управління капіталом підприємства.

Види дивідендної політики та чинники, що впливають на неї. Взаємозв'язок стратегічних завдань підприємства з його дивідендною політикою. Порядок і види виплати дивідендів та їх джерела. Дивідендна політика і регулювання курсу акцій.

Перелік практичних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Методи навчання та викладання

При викладанні навчальної дисципліни використовуються такі методи навчання: установчі лекції (тема 1), проблемні лекції (тема 2, 3), оглядові лекції (теми 4, 5,6). При проведенні семінарського заняття (тема 1, 2, 3) проводиться дискусія навколо попередньо визначеної теми, до яких здобувачі вищої освіти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань. При проведенні практичних занять за темою 3 використовується програмний продукт Statistica з метою прогнозування динамічних рядів грошових потоків з використанням авторегресійної ковзної середньої (ARIMA). Практичні заняття за темами 4 та 6 проводяться з використанням програми Excel з метою оптимізації обробки фінансових звітів та оптимізації структури балансу.

Порядок оцінювання результатів навчання

ХНЕУ ім. С. Кузнеця використовує накопичувальну (100-бальну) систему оцінювання. Система оцінювання знань, умінь та навичок студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні та практичні заняття, а також виконання самостійної роботи.

Порядок поточного оцінювання знань з дисципліни для студентів.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних та практичних занять, і має на меті перевірку рівня сформованості професійних компетентностей та їх складових.

Поточний контроль успішності навчальної діяльності студента здійснюється за складовими:

оцінка результативності у формуванні практичних умінь, що є складовими професійної компетентності (в процесі проведення практичних занять);

контроль сформованості теоретичних знань (у вигляді проведення контрольних робіт за матеріалом тем навчальної дисципліни);

контроль самостійної роботи (передбачає оцінювання результатів самостійної роботи та виконання домашніх завдань).

Максимально можлива кількість балів за видами та формами робіт:

виконання практичних завдань – 20 балів;

поточна контрольна робота – 10 балів;

колоквіум – 30 балів.

екзамен – 40 балів.

Під час навчання передбачено проведення поточного 2 модульних контрольних робіт у 1 та 2 змістовному модулі. Максимально за результатами поточного контролю здобувач може отримати 20 балів, по 10 балів відповідно до кожного модулю. Семестровий контроль у формі екзамену проводиться письмово. Максимальна кількість балів становить 40 балів. На екзамен виносяться ключові питання, типові і комплексні задачі, завдання, що потребують творчої відповіді та вміння синтезувати здобуті знання і застосовувати їх під час вирішення практичних завдань. Екзаменаційне завдання виконується письмово. Відведений час на виконання – 120 хвилин. Під час виконання роботи не дозволяється користуватися будь-якими джерелами та пристроями.

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
<i>Змістовий модуль 1. Системна характеристика економічного управління підприємством</i>				
Тема 1.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Введення в дисципліну "Економічне управління підприємством"	Робота на лекції	
	Семінарське заняття	Економічне управління підприємством як найважливіша складова управління сучасним підприємством. Предмет і завдання курсу. Економічне управління як процес.	Активна участь у дискусії, виступи	4
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Доповідь	
<i>Аудиторна робота</i>				
Тема 2.	Лекція	Системна характеристика економічного управління підприємством	Робота на лекції	
	Семінарське заняття	Економічне управління як система. Основні елементи системи, їх взаємозв'язок.	Експрес-опитування за темами.	4

		Цільова установка як основа побудови ефективної системи економічного управління підприємством.	Контрольна робота	5
	Самостійна робота			
	Вивчення теоретичного матеріалу	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Доповідь	
	Аудиторна робота			
Тема 3.	Лекція	Управління грошовими потоками підприємства	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Формування, аналіз і контроль бюджету руху грошових коштів. Прогнозування динамічних рядів грошових потоків з допомогою авторегресійної ковзної середньої (ARIMA) та програми Statistica.	Експрес-опитування за темами. Виконання практичних завдань.	4
			Колоквіум	15
	Самостійна робота			
Вивчення теоретичного матеріалу	Принципи управління грошовими коштами підприємства. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	<i>Перевірка виконання завдань.</i>		
Змістовий модуль 2. Фінансове управління підприємством				
	Аудиторна робота			
Тема 4.	Лекція	Фінансова діагностика підприємства	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Зміст та інформаційна база проведення фінансової діагностики. Аналіз фінансових звітів підприємства. Використання функцій Excel для автоматизації обробки фінансових звітів.	Експрес-опитування за темами. Виконання практичних завдань.	4
			Самостійна робота	
	Вивчення теоретичного матеріалу	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Перевірка виконання завдань.	
	Аудиторна робота			
Тема 5.	Лекція	Управління чистим оборотним капіталом	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Оптимізація структури капіталу з використанням модулю «Пошук рішення» в Excel	Контрольна робота.	5

	Самостійна робота			
	Вивчення теоретичного матеріалу	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Перевірка виконання завдань.	
Тема 6.	Аудиторна робота			
	Лекція	Стратегічне і операційне управління фінансуванням діяльності підприємства	Робота на лекції	
	Виконання практичних завдань	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Джерела фінансування підприємства. Принципи формування структури капіталу підприємства	Експрес-опитування за темами.	4
			Колоквіум	15
	Самостійна робота			
Вивчення теоретичного матеріалу	Підготовка до колоквіуму.	Перевірка виконання завдань.		
Екзамен			40	

Рекомендована література

Основна

1. Попов О. С., Скачков О. М. Економічне управління підприємством. Харків: ХАІ, 2018. 123 с.
2. Економічне управління підприємством: конспект лекцій для студентів ден. та заоч. форм навчання за спец. 051 "Економіка / уклад. Л. С. Ларка. Харків: НТУ "ХПІ", 2019. 83 с.
3. Економічне управління інноваціями / В. Г. Федоренко та ін.; за ред. В. Г. Федоренка. Київ: ДКС Центр, 2020. 371 с.

Додаткова

4. Давиденко Н. М., Буряк А. В., Тітенко З. М. Бюджетування суб'єктів господарювання. Київ: Компринт, 2020. 430 с.
5. Бюджетування та оподаткування зовнішньоекономічної діяльності / Кузьмін О. Є. та ін. Львів: Растр-7, 2020. 261 с.
6. Комунікації в менеджменті / Долинський С. В. та ін., за наук. ред. Кухара Р. Б. Київ: Ун-т "Україна", 2022. 276 с.
7. Фінансовий менеджмент / Скаско О. І. та ін., за заг. ред.. Скаско О. І. Львів: Растр - 7, 2018. 414 с.
8. Фінансовий менеджмент проектів і програм / В. П. Ніколаєв та ін. Ірпінь: УДФСУ, 2019. 395 с.
9. Кизенко О. О. Стратегічний контролінг. Концепція і системна реалізація на підприємстві. Київ: КНЕУ, 2019. 234 с.
10. Піжук О. І., Бодров В. Г., Минчинська І. В. Контролінг в управлінні підприємством. Ірпінь: Ун-т держ. фіск. служби України, 2019. 441 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

11. Сервер Верховної Ради України / [Електронний ресурс]. URL: www.rada.gov.ua/

12. Державна служба статистики України / [Електронний ресурс]. URL: www.ukrstat.gov.ua
13. Економіка розвитку. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ed.ksue.edu.ua/er/uer/index.html>
14. Актуальні проблеми економіки. [Електронний ресурс]. URL: <http://eco-science.net>
15. Сайт ПНС Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця. Методичне забезпечення з навч. дисципліни «Економічне управління підприємством» [Електронний ресурс] / Д.В. Шиян URL: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=1766>